

Konflikter om børns skoleliv.

Charlotte Højholt og Dorte Kousholt (red.)

Antal sider 288 og pris 329,00. Dansk psykologisk Forlag

Denne bog om konflikter om børns skoleliv er skrevet med baggrund i et forskningsprojekt omhandlende konflikter i og om skolens hverdagsliv set fra de forskellige aktøres perspektiv. En af antagelserne i forskningsprojektet er, at der kan opnås flere handlemuligheder i forhold til at udvikle deltagelsesmuligheder i skolen, ved at analysere de konflikter og fælles dilemmaer, problemstillingerne hænger sammen med.

Bogen består af 8 kapitler med hver deres blik på livet i og omkring folkeskolen. De forskellige bidrag kan samlet set siges at udforske børns inklusionsmuligheder i folkeskolen gennem et fokus på samarbejde og konflikter mellem forskellige deltagelsespositioner – som elev, som lærer, som pædagog, som skoleleder og som forældre. Kapitlerne kan fint læses hver for sig, men jeg vil dog anbefale at man under alle omstændigheder læser kapitel 1: Om at forske i konflikter om børns skoleliv.

De forskellige bidrag deler i høj grad inspiration og begreber fra kritisk psykologi (fx Dreier, Holzkamp, McDermott) og fra teorier om situeret læring som deltagelse i praksisfællesskaber (fx Lave, Wenger) samt fra på kryds og tværs af bidragsydernes egne værker. Udover bogens to redaktører: Charlotte Højholt og Dorte Kousholt bidrager Ida Schwartz, Lærke Testmann, Maja Røn Larsen, Pernille Juhl, Peter Busch-Jensen og Tilde Mardahl-Hansen.

Forfatterne ønsker med bogen at knytte skolelivets vanskeligheder til historiske udfordringer og modsætninger i forhold til det at skabe skole, som det hedder i bogens indledning.

Bogens første kapitel præsenterer de grundlæggende ideer med at udforske inklusion i folkeskolen ved at have fokus på samarbejde og konflikter i og omkring livet i skolen. Nogle af de konflikter der udspiller i skolen og som giver samarbejdsproblemer partnerne imellem – fx mellem lærer og forældre - tilskrives forskellige opfattelser eller forståelser af, hvad og hvem der udgør skolens problemer. Forfatterne bringer først to nærmest klassiske forståelser i spil. Nemlig for det første en forståelse med fokus på elevens adfærd. Sådanne individcentrede forklaringsmodeller anvender i stor udstrækning også diagnostik til at definere problemet, hvilket dog ikke behandles i kapitlet. Dernæst omtales for det andet en forståelse med fokus på forældre og familieforhold som baggrund for skolevanskeligheder. Sådanne strukturelle forklaringsmodeller har stået (og står) stærkt og har ofte været forbundet med diskussioner om chanceulighed og lignende. De to forståelser retter hovedsagelig opmærksomheden mod eleven og/eller dennes familie og i langt mindre grad mod den pædagogiske praksis i skolen og dens vilkår.

Skolens problemer med elever og elevers problemer i skolen har i de seneste omkring 20 år også været forstået som en mere sammensat og kompleks problemstilling. Det gælder for eksempel kontekstuelle og relationelle tilgange, hvor søgelyset i langt højere grad rettes mod skolens undervisnings- og læringsmiljøer og mod betingelserne for selv samme. Kapitlet peger på nødvendigheden af at gå på tværs af hverdagsliv og institutioner og på at inddrage en flerhed af tilgange. Udfordringen formuleres blandt andet som et spørgsmål om, hvordan både strukturelle betingelser og situerede interaktioner og forhandlinger mellem de konkrete aktører kan udforskes. Kapitlet afsluttes med en grundig og oplysende drøftelse af forståelsen og brugen af begrebet konflikt (side 37-49).

Kapitel 2 handler om samspil mellem elever og behandler social udsathed som knyttet til ulighed i forhold til at tage del i skolens mange forskellige fællesskaber. Skoleklassens fællesskaber siges at skabe og opretholde forskellige sociale positioner og deltagelsesmuligheder, og udsathed foreslås derfor forstået som knyttet til aktørens oplevelse af fastlåste handlemuligheder.

Kapitel 3 har fokus på arbejdet med skabe betingelser for elevernes læring og drøfter i den sammenhæng lærerens undervisning og lærerfaglighed. Det findes ikke overraskende, at mange konflikter mellem lærer og elever og mellem eleverne indbyrdes udspiller sig omkring praktiske forhold i klasserummet og at megen energi er bundet til praktisk 'mingelery' med betingelserne for at deltage i skolelivet. Kapitlet problematiserer hvad der kaldes 'den aktuelle styringsdiskurs' i skolen. Den hævdes angiveligt at mene, at det sociale samspil mellem og med elever er noget, som lærere kan ordne og styre som forberedelse til eller forudsætning for et fagligt fokus i undervisningen. Det er dog en noget fortegnet og generaliseret kritik, hvor klasseledelse og især regelledelse fremstår som slet og ret instrumentel.

Kapitel 4 har fokus på nogle af de udfordringer og dilemmaer, som skoleledelse må håndtere i en skolehverdag præget af pædagogiske og organisatoriske forandringsprocesser – jf. bare skolereform og tjenestetidsaftaler.

Kapitel 5 går tæt på elevernes indbyrdes konflikter og drøfter inklusion fra et børneperspektiv. Kapitlet nærmer sig nogle sociale dynamikker, som er på spil i in- og eksklusionsprocesser i skolen. Det er en af forfatterens hovedpointer at børns konflikter i skolen hænger sammen med konflikter om skolen. Der er med andre ord ikke alene tale om relationelle konflikter mellem børnene, men også om konflikter så at sige hører skolelivets modsætninger til.

Kapitel 6 tager udgangspunkt i de ændringer i skolelovet som først om fremmest skolereformen er resulteret i. Der er særlig fokus på de nye opgaver for pædagoger i skolen. Her er det en vigtig pointe, at pædagogisk faglighed først og fremmest handler om at støtte op om børnenes livsførelse på tværs af forskellige sammenhænge. Det slås fast at konflikter mellem bør handler om noget konkret (i modsæt

til noget abstrakt?) og udspiller sig i konkrete situationer. Formålet med folkeskolen siges at være ”både at gøre børn faglige dygtigere, motivere dem til videre uddannelse, mindske betydningen af social ulighed, inkludere flere børn og øge trivslen” (...). Denne parafrase af skoles formålsformulering kunne dog med fordel, have udsat for en egentlig analyse.

Kapitel 7 handler om forældres samarbejde og har opmærksomheden rettet mod forholdet mellem børnenes fællesskaber i skolen og forældres fællesskab om børnenes skoleliv. Det tydeliggøres blandt andet at forældre er forbundet gennem børnenes fælles i liv i skolen, men at de i forbindelse med konflikter i skolen kan komme til at stå som modparter i deres forsøg på at bakke deres eget barn op. Endelig beskæftiger kapitel 8 sig med institutionelle og retlige betingelser for samarbejdet mellem pædagoger, lærere, sagsbehandlere og psykologer. Kapitlet har fokus på hvordan disse betingelser ser ud for de parter, som forvalter dem – hvilke dilemmaer, modsætninger og muligheder ser de?

Jeg kan varmt anbefale Konflikter om børns skoleliv og især hvis du som læser har lyst til at gå 'på kryds og tværs' i skolelivet. Bogens forskellige perspektiver er en stærk invitation til skolens parter om at tænke sammenhængende på livet i skolen og på, hvad konflikter om skolen kan handle om.

Oktober 2018, Ole Løw

Autoriseret psykolog, klinisk psykolog og
specialist- & supervisor godkendt i pædagogisk psykologi.